

Ärende: VN/18125/2025

Förslag till regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning

1 § Den grundläggande konstundervisningens syfte och mål

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

I det nuvarande lagförslaget 1 § föreslås att hänvisningen till åldersgruppen "barn och unga" tas bort ur lagtexten. Syftet med detta anges vara att anpassa lagen till rätts- och tillsynspraxis i enlighet med biträdande justitieombudsmannens avgörande (EOAK/6832/2017).

Vi anser att denna tolkning av rättspraxis är bristfällig och inte tillämplig på det praktiska sammanhang där grundläggande konstundervisning bedrivs.

Biträdande justitieombudsmannen hänvisar i sitt avgörande till rättsfall som gäller tillgång till offentliga tjänster och diskriminerande åldersgränser i myndighetsbeslut (t.ex. fysioterapi, hjälpmedel, bevakande av rättigheter). Dessa fall rör inte undervisningsmiljöer där det är avgörande att säkerställa en pedagogiskt ändamålsenlig verksamhet för barn och unga.

Grundläggande konstundervisning är i praktiken en undervisningsform som till allra största delen riktar sig till barn och unga – både innehållsmässigt och organisatoriskt. Den nuvarande formuleringen i 1 §, där det sägs att undervisningen är "i första hand avsedd för barn och unga", återspeglar denna verklighet utan att utesluta möjligheten att även vuxna deltar i undervisningen.

Vi föreslår därför att den nuvarande skrivningen i 1 § bibehålls i följande form:

"Grundläggande konstundervisning är målmedveten undervisning som framskrider från en nivå till en annan och som i första hand är avsedd för barn och unga inom olika konstområden."

Motivering:

Den nuvarande lagen utesluter inte vuxnas deltagande, men ger utbildningsanordnare det nödvändiga utrymmet att organisera undervisningen så att barnens och ungdomarnas lärmiljö skyddas.

Det är viktigt att ge skolorna fortsatt möjlighet att pedagogiskt styra gruppernas sammansättning. I praktiken kan det uppstå situationer där en vuxen elevs deltagande stör barnens inlärningsmiljö, vilket illustreras av exempel där vårdnadshavare deltagit i barnorkestrar.

Lagstiftning som påverkar över 130 000 barn och unga bör inte ändras på grundval av ett enskilt klagomål, särskilt inte om nuvarande skrivning redan är förenlig med grundlagens 6 § (likabehandling), eftersom den inte innebär ett totalförbud utan en prioritering.

Den föreslagna förändringen riskerar att begränsa skolornas möjlighet att fatta pedagogiskt motiverade beslut i syfte att skydda barnens lärandemiljö.

Sammanfattning:

Biträdande justitieombudsmannens avgörande EOAK/6832/2017 bör inte tolkas som skäl att avlägsna formuleringen "i första hand för barn och unga" ur lagens 1 §. Den nuvarande lydelsen är väl avvägd och tillåter deltagande för personer i alla åldrar, samtidigt som den säkerställer att barn och unga fortsatt står i centrum för undervisningsformen. Formuleringen bör därför kvarstå i den nya lagen.

3 § Läroplan, lärokursens dimensionering och omfattning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

4 § Kommunen som utbildningsanordnare

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

5 § Utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Stöder förslaget med denna ändring av 3 §, moment 2

”För att utbildningen ska anordnas ska det finnas en läroplan för varje konstområde, utarbetad i enlighet med de i moment 1 angivna läroplansgrunderna. Läroplanen för varje konstområde godkänns av utbildningsanordnaren.”

Motivering

Behåll nuvarande ansvarsfördelning. I dagsläget utarbetar institutionerna (t.ex. musik- och konstkolor) själva sina läroplaner och utbildningsanordnaren (exempelvis kommun) godkänner dem. Det är viktigt att denna modell bevaras och att lagen inte överför utformningsansvaret till aktörer utan relevant pedagogisk kompetens för respektive konstområde.

7 § Tillstånd att ordna utbildning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

8 § Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

9 § Anordnande av utbildning och av annan verksamhet

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

10 § Samarbeten

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

11 § Ansvarsuppgift

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

12 § Statlig finansiering

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Vi föreslår att lagberedningen ges möjlighet att genomföra en ny granskning av den del som behandlar undervisningens lokalisering och språk, och att dessa faktorer införlivas som statsandelsgrund. De krav som bestämts i utbildningstillstånden bör ha en avgörande betydelse för statsandelarna enligt principen "högre krav=högre statsandel".

Motivering:

Det som fastställts i utbildningstillståndet om i vilka kommuner undervisning får bedrivas och på vilka språk den ska anordnas är centrala beslutspunkter som direkt påverkar kostnadsstrukturen. Dessa faktorer bör därför integreras redan i det stödande beslutsunderlag som används vid beviljande av tillstånd och vid beräkningarna av statsandelar.

Det är av största vikt att statsandelssystemet speglar de faktiska kostnadsskillnader som uppstår till följd av geografiska och språkliga undervisningskrav, såsom behov av språkkunnig personal, materialanpassningar över språkgränser och lokala demografiska förhållanden. I lagförslaget beaktas inte t.ex. att en del utbildningsanordnare bör ge undervisning på flera språk eller i flera kommuner vilket tillför dem mer kostnader jämfört med utbildningsanordnare som bör ge undervisning på ett språk i en kommun.

Sammanfattning

Genom att låta lagberedningen genomföra en ny granskning öppnas möjligheten att utveckla ett mer rättvist och kostnadseffektivt statsandelsunderlag. Det skulle bidra till att finansieringen i högre grad blir situationsanpassad och rättvis – och därmed främja likvärdig tillgång till undervisning oavsett kommun eller språkgrupp.

13 § Personal

Välj det mest lämpliga

Jag stöder inte förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

I det aktuella lagförslaget om grundläggande konstundervisning föreslås en övergång från två separata lärokurser (allmän och fördjupad) till en gemensam lärokurs. Ett uttryckligt syfte med reformen är att höja kvaliteten på undervisningen, vilket vi understöder.

Samtidigt konstaterar vi med oro att förslaget innebär en uppluckring av behörighetsvillkoren för de flesta lärare. Detta står i direkt konflikt med målet om att förbättra kvaliteten i undervisningen, eftersom lärarnas utbildning och kompetens är en av de mest avgörande faktorerna för att säkerställa högkvalitativ konstundervisning.

Förslag:

Vi föreslår att behörighetsvillkoren som enligt nuvarande lagstiftning gäller för undervisning enligt den fördjupade lärokursen även fortsättningsvis ska gälla för undervisning enligt den nya gemensamma läroplanen.

"Behörig att ge undervisning enligt den fördjupade lärokursen i grundläggande konstundervisning är den som har högre högskoleexamen i ifrågavarande konstområde samt pedagogiska studier för lärare, eller annan lämplig högre högskoleexamen och tillräckliga studier i ifrågavarande konstområde och pedagogik."

Vidare bör det i lagens övergångsbestämmelser och undantagsutbildningar säkerställas att läget för nuvarande behöriga lärare enligt den allmänna lärokursen tryggas.

Motivering:

För att uppnå målet om höjd kvalitet i undervisningen måste lärarnas behörighet säkerställas genom tydligt definierade och tillräckligt höga krav.

En enhetlig och nationellt likvärdig nivå på lärarnas kompetens är avgörande för att garantera elevernas rätt till högklassig undervisning oavsett bostadsort eller konstområde.

Genom tydliga övergångsbestämmelser tryggas samtidigt att redan verksamma lärare med behörighet enligt den allmänna lärokursen inte missgynnas eller ställs inför orimliga krav.

Detta är en nödvändig förutsättning för att reformens mål om högre kvalitet och likvärdighet i undervisningen ska kunna förverkligas

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Barns och ungas företräde ska skrivas in i denna paragraf utan hinder av 1 mom. och på ett sätt som säkerställer att barn och unga behandlas jämlikt sinsemellan.

Vi hänvisar här till förslaget i 1 §. I vårt utlåtande gällande 1 § har vi redan motiverat barns och ungas positiva särbehandling samt en godtagbar och proportionerlig avvikelse i förhållande till grundlagens bestämmelser om jämlikhet.

15 § Avgifter som tas ut av eleverna

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Kommentar

Om § 15 förstärks så att "skäliga avgifter" inte bara är en vag formulering utan kopplas till tydliga kriterier och stödmekanismer, kan det leda till betydande förbättringar i tillgängligheten och jämlikheten i konstundervisningen.

Det är särskilt viktigt att avgifterna inte blir ett hinder för barn och unga.

16 § Bedömning av elevernas kunskande samt betyg

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

18 § Rätt att få information och anmälningsrätt

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

19 § Utvärdering av utbildningen

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

Övergångsbestämmelser (22-24 § i lagförslaget)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

2. Den nya modellen för statlig finansiering som ingår i propositionen. Vad anser ni om arbetsgruppens förslag:

Välj det mest lämpliga

Jag stöder inte förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Lagens § 12 tredje moment hänför sig till statens budget. I motiveringen föreslås att uppdelningen mellan musik och övriga konstformer i budgeten tas bort. Denna uppdelning bör inte tas bort, utan bevaras.

I nuvarande lag och motsvarande budget moment finns en uppdelning mellan musik och andra konstformer — musiken har till följd av sina särdrag ett eget moment. Denna uppdelning bör fortsätta fungera som grund för beräkningsgrunden för finansiering och statsandelar baserat på prestationer.

Även om redovisningen mellan musik och andra konstformer tas bort i § 9 i lagen, bör detta inte leda till en försämring vad gäller tillgänglighet, utbud och kvalitet för enskilda konstformer till följd av att budgetmomentet tas bort.

20 § Behörighet för lärare inom grundläggande konstundervisning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder inte förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Vi föreslår att behörighetsvillkoren som enligt nuvarande lagstiftning gäller för undervisning enligt den fördjupade lärokursen även fortsättningsvis ska gälla för undervisning enligt den nya gemensamma läroplanen. Se motivering §13.

4. Förslag till förordning om grundläggande konstundervisning. Vad anser ni om arbetsgruppens förslag:

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

Övriga kommentarer och anmärkningar:

Vi ber er inleda kommentaren med en hänvisning till ifrågavarande kapitel, underpunkt, stycke eller paragraf i arbetsgruppens förslag. Om kommentaren inte gäller någon viss punkt i förslaget, ber vi er inleda kommentaren med "Allmän kommentar".

Det är väsentligt att reservera tillräckligt med tid för läroplansarbetet. Den nuvarande tidtabellen är för snäv.

Jaakkola Ronnie
Regionala musikinstitutsrektorer i Österbotten

Holmström Tomas
Regionala musikinstitutsrektorer i Österbotten - Wava-institutet, Korsholms musikinstitutet, Kuula-institutet, Musikinstitutet Legato